

hátra felvarrt két verdefényes ezüst érem. Az egyik II. Lothar (945–950) milánói verete (CNI V. 1. 39.1.), a másik egy, a 10. század első negyedére keltezhető, veronai városi dénár (CNI. VI. XXIII. 6.). A 208. sírban stilizált lovat és életfát ábrázoló, ónozott bronz hajfonatkorong volt. (Lásd a hátsó borítón!)

Igen fontos technikai megfigyelés, hogy a más területeken általános ezüstözés helyett a bronztárgyak felületén általában ónbevonatot alkalmaztak.

A temető teljes feltárását a rossz időjárási viszonyok, valamint a pénzügyi keret elfogyása miatt nem tudtuk teljesen befejezni, a középső terület Ny-i részén (5., 12., 13., 17. szelvény) a következő évben még rövid kutatásra lesz szükség.

A csontanyag 90%-ban tisztított (mosott), antropológiai vizsgálata a Magyar Természettudományi Múzeum Embertani Tárában megkezdődött.

KÖLTŐ LÁSZLÓ

304. Zalaegerszeg, Vár

(Zala megye) Kk

A 16. században a püspöki kúria körül kialakult egerszegi vár helyének és a régi vármegyeház tömbjének nagyjából azonoságához nem fért kétség. Az egykori vár itteni létezése annak elbontása után is rögzült Várkör néven. A középkori vár területén mindeddig csak Sági Károly 1956. augusztus 21–26. között folytatott feltárásából, és az 1972 októberében a Göcseji Múzeum új épületének Várkör utcai csatornázása során előkerült cölöpök révén vannak hiteles adataink. Ekkor a várárokba verve, egymás mögött mintegy 1 m-re két, négyzet alakúra bárdolt facölöp teteje bukkant elő.

Az egykori vár feltételezett helyén társasház, illetve irodaház építését engedélyezték. Múzeumunk az ismert tények tükrében ragaszkodott a szondázó-megelőző régészeti feltáráshoz. A kutatások mindkét építési telken meghozták a várt eredményt. Az ásatások során fény derült a várfal és a városfal szerkezetére.

A vár ásatása két telken folyt, az egyik a Batthyány utca 3–17. számok alatt 2001. február 9. és 16. között. A Batthyány és Kölcsey utca között a városfal kazettás szerkezetét tártuk fel. Ezen az építési telken a városfal 15×5 m-es szakasza került napvilágra. Ezen a 15 m-es szakaszon három kazettát figyeltünk meg. A két szélső elem 5×5 m-es, míg a középső 4×4 m-es volt. Ehhez kapcsolódott még a K-i oldalon egy kis téglalap alakú bástya (méretei: 5×4 m). Ez a rész mindösszesen 163 cölöpből állt. A kazettákat minden esetben dupla cölöpsor alkotta. A két, egymással párhuzamos sor egymástól megközelítőleg egyforma távolságra, átlagosan mintegy 20 cm-re volt. Az egész telken összesen 7 kutatóárkot húztunk mintegy 300 m²-t kutattunk át, dokumentáltunk. A 3–7. kutatóárkokban már csak elszórtan találtunk cölöpöket, több összefüggő cölöpsor nem mutatkozott. Meg kell még említeni, hogy az egykori altalaj a 20. századi feltöltés és építkezés előtt (a mostani építkezések meg-

kezdése előtt régi házakat bontottak le), vizenyős volt itt is és a másik telken is, így az egykori talajmagasságban elfűrészelték cölöpjeinket, és erre alapozták a 20. századi felépítményt.

A Batthyány utca és a Budai Nagy Antal utca által határolt telken 2001. március 6. és április 18. között folyt a munka. Itt is újabb cölöpökre bukkantunk, amelyek az egykori palánkvár rondelláját, és magának a várfal folytatódásának irányát jelölték ki. A várfalon belül pedig talán egy ágyúállást illetve egy átépítési periódust figyelhettünk meg. Összesen mintegy 600 m²-t kutattunk át. A megtalált rondella és várfal, hasonlóan a várfal szerkezetéhez, dupla cölöpsorból állt. A várat azonban szemmel láthatólag vaskosabb fatörzsekből állították. Ezen a részen a fatörzseket nem ácsolták formára, mint a városfalnál, kivétel nélkül kerek átmetszetű bárdolatlan darabok voltak. A megtalált építészeti egységekből jól bizonyítható, hogy a vár falai a fő égtájaknak megfelelően épültek. A vár É-i falából 5 m-t tártunk fel (14 cölöp), a bástyatorok 10 m széles volt (magát a rondellát 59 cölöp alkotta), a Ny-i falból pedig 10 m-t találtunk meg (25 darab cölöp). Egyéb kutatóárkainkban több cölöpöt is találtunk ezen kívül, de ebben rendszert már nehezebb felfedezni.

Dokumentációnk során készült metszetrajz jól adja a 19. századi egerszegi tűzvészt is. A cölöpök felett vastag (60 cm), fekete, kerámiatöredékekkel és éremmel is datált réteg is hiteles bizonyítéka ennek. A feltárás, és annak tudományos feldolgozása a későbbiekben elengedhetetlen része lesz a régi térképeken is ábrázolt és csak körülbelül sejtett 16. század végi–17. század eleji egerszegi Várkör valós elrendezésének.

A cölöpök egy részét kihúztuk. Ezek konzerválása és dendrokronológiai vizsgálata már folyamatban van. A cövekek és cölöpök egy része a Göcseji Múzeumba került.

Munkatársak: Havasi Bálint és Száraz Csilla régészek, Büki Ágnes és Horváth Anita régésztechnikusok, a Göcseji Múzeum munkatársai.

VÁNDOR LÁSZLÓ

305. Zalaegerszeg, Zalabesnyő, Csörge-mező II.

(Zala megye) Ő

1995 áprilisában dr. Horváth László András és dr. H. Simon Katalin a Göcseji Múzeum munkatársai terepbejárásuk során a Zalabesnyőhöz tartozó Csörge-mezőn az itt található nevelőintézettől K-re és É-ra – egy domb tetején illetve oldalában – szántott felületen őskori és római kori illetve középkori leletekre bukkantak. A domb D-i (alsó) felén őskori és középkori, míg a domb tetején és ettől É-ra a római kori leletek kerültek túlsúlyba. A terepjelenségeket a kutatók 500 m hosszan tudták követni.

2001. június 29. és július 4. között – egy építkezés megkezdése előtt – szondázó ásatást folytattunk a területen, melynek célja a terepbejárás során lokalizált

lelőhely intenzitásának és kiterjedésének megállapítása volt.

A kutatóárokkel feltárt 300 m²-nyi területen öt objektum került elő: 4 gödör és 1 cölöplyuk. A feltárt objektumok mindegyike a nevelőotthontól K-re, a domb K-i oldalán elhelyezkedő építési telek É-i felén húzott kutatóárokban került elő. Az építési telek D-i és belső részein húzott kutatóárokból sem leletanyag, sem objektum nem került felszínre. A feltárás során 3 objektumból jött elő kevés leletanyag (kerámiatöredékek); az ásatás során az őskori telep D-i, DK-i szélét sikerült megtalálni.

HAVASI BÁLINT

306. Zalalövő, Kossuth utca 8.

(Zala megye) Ró

2001-ben a megelőző ásatás olyan területen folyt, ahol a korábbi években már többször volt feltárás, kisebb-nagyobb területeken. A jelenlegi feltárásnak a legnagyobb értéke abban állt, hogy segített értelmezni a korábbi feltárások eredményeit is, és így viszonylag nagyobb területről nyertünk pontosabb képet az eddiginél. Az érintett területeken 1974-ben, 1983-ban, 1984-ben, 1987-ben, majd pedig 2001-ben folytattak kutatásokat. (Lásd az illusztrációt a 241. oldalon!)

Az S és H munkahely területén egy ÉNy-DK irányú sóderes felszínű út van, amelynek DNy-i felén az úttól párhuzamos épületek húzódtak szinte minden római kori rétegben. Az eddigi tapasztalatok alapján ezt a területet már a Kr. u. első évtizedektől kezdve használták a rómaiak. Nem világos, hogy a H4 szelvényben talált sütőkemence, illetve a környezetében lévő cölöplyukak a táborperiódus első fázisához tartoznak-e, vagy esetleg még korábbi időből, és a vízparti kelta falucska objektumai voltak. Helyzetük a korai táborfázisra, irreguláris megjelenésük a bennszülött telepre utal. Lelet alig volt itt, és ami volt is, még kiértékeletlen. Bizonyos viszont, hogy a H4, és H5 szelvényben ÉNy-DK irányban húzódó legkorábbi falnyomok a táborperiódus 2. fázisához tartoznak, tehát Claudius és Domitianus közötti időből valók. Fontos megemlíteni, a H4-ben lévő falnyomról, hogy annak ÉK-i oldalán ugyanolyan támpillér-alapozás nyomát találtuk, mint amilyeneket a szomszédos S munkahelyen 1984-ben. A két fal nem esik egy egyenesbe egymással, de párhuzamosak és a támpillérek mindkettőnek az ÉK-i oldalán vannak. Nem valószínű, hogy ugyanahhoz a magtárhoz tartoznak, az viszont lehetséges, hogy kettő, vagy esetleg több horreum is volt ezen a területen. A H5 szelvényben talált falnyom alapján néhány követ is megtaláltunk az alapozás legalsó sorából. Ezek nem a későbbi századok gypsvaskövei, és csak a 1. századi épületeket jellemzik a lelőhelyen.

A tábor követő polgári településnek is vannak nyomai a H4 és H5 szelvényben. Ekkor létesült a fentebb említett ÉNy-DK irányú út, és attól DNy-ra egy nagyobb

szabású épület, melynek egy az úttal párhuzamos helyiségsora került elő az S munkahelyen 1984-ben. Ennek folytatását találtuk meg a H5 szelvényben. A helyiségsortól DNy felé esetleg nagyobb udvar következhetett. A H5 szelvény DK-i sarkában lévő, sekély alapozású, ellenben igen széles fal ennek az épületnek a bejáratához tartozhatott.

A következő periódus, amelyet az ideai ásatásokkal megfigyelhettünk, a település 4. századi újjáéledéséhez tartozik, és a 4. század első felére, 320–360 közé keltezhető. Nagy kavicsalapozású, de már kitermelt falak tartoznak ehhez a korszakhoz, amelyek azonos irányban futnak a korábbi periódusok falaival. A falak kiszélesése még a római korban megtörtént, ezért valószínű, hogy az a 4. századi periódus 2. fázisában volt, akkor, amikor a villa publicát átépítették és megnövelték. Valószínű, hogy ezeket a villa publica környéki épületeket éppen ezért termelték ki, hogy annak építőanyagot biztosítsanak belőle.

Összefoglalásképpen érdemes megemlíteni, hogy a falak tájolása a legelsőtől a legutolsó periódusig azonos, a településszerkezet tehát stabil a rómaiak itt tartózkodásának 3 és fél évszázada alatt.

Összesen 126 m² felületen ástunk egy átlagosan 250 cm vastag rétegsort. A leletek a Zala Megyei Múzeumok Igazgatóságának zalalövői raktárába kerültek.

REDŐ FERENC

307. Zalalövő, magyar-szlovén vasút nyomvonala

(Zala megye) Ró

A vasúti feltárás az idén a római kori település K-i szélén folyt, az Y3 és az Y4 munkahelyen.

Az Y3 munkahely a falu felől jövő patak Ny-i oldalán volt a vasúttól D-re. 30 m hosszú és 4 m széles felületet tudtunk így megbontani. Az É-D-i irányú kutatóárokban több nagy, egymásba is belevágott gödör volt, amelyek tele voltak anyaggal általában Domitianustól a 2. század végéig. Egy kisebb szakaszon épületnyomot is találtunk. Valószínűleg gazdasági épület lehetett. A terület É-i széle nagyon közel volt egy sóderes alapozású kőépülethez, mert az itt használatos rozsdavörös sóder apró szemcséit a kisebb ereken betörő patakvíz több helyen is bemosta a szelvénybe. A római rétegeket nagyon vastag újkori agyagos üledékréteg fedte. Ez a Zala hordaléka, mellyel fokozatosan tölti fel a völgyet. (Lásd az illusztrációt a 242–243. oldalon!)

Az Y4 munkahelyen a szelvényeket úgy jelöltük ki, hogy azok a vasúti pálya középvonalához legyenek tájolva. A pálya terpesztése a töltés aljában ezen a területen eléri a 20 m-t, ezért négy 5×5-ös szelvényes É-i határa a pálya középvonala. Ami azt jelenti, hogy 190 m hosszan kutattuk meg a pályaszakaszt. Intenzív településnyomokat az első 140 m-en találtunk. Ettől kezdve a településnyomok intenzitása gyengült, de még tart a 165 m-ig. Ezen a határon túl nem találtunk érdemleges településnyomot. A megfigyelés először jelöli ki a római település K-i hatá-